

Länsstyrelsen
Värmland

Samhällsbyggnad
Adam Nyman
010-224 73 95

GRANSKNINGSYTTRANDE

Datum
2020-10-20

Sida
1(15)
Referens
Dnr: 401-5326-2020

Kristinehamns kommun
Kungsgatan 30
681 84 KRISTINEHAMN

Översiktsplan för Kristinehamns kommun – Utställning 2

Ärendet

Rubricerad översiktsplan har översänts till Länsstyrelsen för utställning enligt 3 kap 14 § PBL. Förslaget har sänts för yttrande till berörda myndigheter samt till berörda enheter inom Länsstyrelsen. Försvarsmakten, Lantmäteriet, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Skogsstyrelsen, Svenska Kraftnät (SVK), Statens Geotekniska Institut (SGI), Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Trafikverket har inkommit med yttranden med anledning av planförslaget.

Lantmäteriet, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Skogsstyrelsen och SVK har inget att erinra mot förslaget. Försvarsmakten, Länsstyrelsen i Örebro län, SGI, SGU och Trafikverket har lämnat synpunkter som sammanvägts i Länsstyrelsens yttrande.

Förslaget är upprättat 2020 och innehåller följande handlingar:

- Granskningshandling, Översiktsplan för Kristinehamns kommun
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Utställningsutlåtande

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 16 § PBL avge ett granskningsyttrande där det enbart ska anges om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Lag (2020:76).

Länsstyrelsen vill upplysa om att kommunen enligt 3 kap 20§ PBL ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande tillsammans med översiktsplanen.

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att Kristinehamns kommun har tagit fram en tydlig och väl genomarbetad översiktsplan. Kommunen gör tydliga ställningstaganden och avvägningar samt redovisar förhållningssätt till olika förutsättningar som ska tas hänsyn till. Det ger översiktsplanen styrka i efterföljande planering då kommunen vågar göra tydliga ställningstaganden i frågor av hög vikt. En ny järnvägsdragning och en återetablering av Försvarsmakten är frågor av nationell betydelse där Kristinehamns kommun tydligt redovisar sitt ställningstagande. Landsbygdsutveckling har hanterats i planen genom att områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) har pekats ut. Sedan utställning I har kommunen förbättrat de utpekade områdenas kartunderlag och beskrivningar av naturvärden, vilket underlättar ett statligt ställningstagande av de enskilda områdenas lämplighet. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen kommer att uppfylla sitt syfte väl som strategiskt underlag för kommunens kommande utveckling inom mark- och vattenanvändning.

I Länsstyrelsens yttrande över utställning II-handlingen lyfts synpunkter angående riksintressen, miljökvalitetsnormer, mellankommunala frågor, hälsa och säkerhet, miljökonsekvensbeskrivningen samt landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Under utställningstiden har nya besked kommit från Försvarsmakten angående ett eventuellt återetablerande av förband i Kristinehamn. I översiktsplanen tar kommunen tydligt ställning för en återetablering, men planens föreslagna markanvändning stämmer inte helt överens med de markanspråk som Försvarsmakten bedömer behövs. Innan det finns ett beslut från Försvarsmakten är det svårt att bedöma översiktsplanens ställningstaganden i frågan. Länsstyrelsen anser därför att kommunen bör överväga att avvakta med att anta översiktsplanen och vara öppna för eventuella revideringar i enlighet med Försvarsmaktens kommande beslut.

Riksintressen

Kommunikationer - järnväg 3 kap 8 § MB

I översiktsplanen redovisar kommunen sitt ställningstagande vad gäller järnvägens utveckling genom att peka ut markreservat för framtida dubbelspår mellan Örebro och Kristinehamn, den så kallade Nobelbanan. Efter ytterligare utredning väljer kommunen i utställning II-skedet att

reservera ett nordligt alternativ för den framtida Nobelbanan. De övriga alternativen som tidigare har redovisats utgår. Stationsläget föreslås behållas vilket innebär behov av bibana för att ansluta denna till framtida spår. Två alternativ för en sådan ges också markreservat.

Länsstyrelsen delar helt kommunens syn om att dubbelspår bör byggas ut och anser att det är positivt att kommunen driver frågan i översiktsplanen. Åtgärden ligger också i linje med åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för sträckan Stockholm-Oslo. Det kan ännu inte med säkerhet sägas att den nya sträckningen kommer att sammanfalla med kommunens utpekade markreservat. En rad förutsättningar behöver klarläggas innan en slutlig dragning kan föreslås.

Kommunikationer - hamn 3 kap 8 § MB

Länsstyrelsen yttrade sig i utställning I om att den i översiktsplanen uttryckta önskan att stärka Kristinehamns hamn kan medföra ett behov av förstärkta transportvägar till hamnen via järnväg, väg och sjöfart. Länsstyrelsen ansåg att dessa vägar också är att betrakta som riksintresse. Med denna skrivelse ville Länsstyrelsen säga att tillgängligheten till hamnen via järnväg, väg och sjöfart är att betrakta som en del av hamnens riksintresse.

Länsstyrelsen yttrade sig också om att en utökning av hamnen kan medföra påverkan på omgivningen i form av buller, försämrad luftkvalitet och utökade restriktioner för intilliggande bebyggelse. Länsstyrelsen efterfrågade därför att hamnen borde studeras i ett större sammanhang. Kommunen bedömer att ett utpekande i översiktsplanen inte behöver föregås av en tillståndsprövsprocess enligt miljöbalken. Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning och vill klargöra att det inte var detta som efterfrågades. Länsstyrelsen efterfrågar att kommunen resonerar kring påverkan på omgivningen från utökad hamnverksamhet och att risken för ökade störningar ska hanteras och motverkas i den efterföljande processen.

Totalförsvarets militära del 3 kap 9 § MB

Kristinehamns kommun har uttryckt intresse för återetablerande av ett förband och tar tydligt ställning till frågan i översiktsplanen. Beslutet om vilka orter som blir aktuella för etablering av nya förband förväntas komma vid årsskiftet 2020/2021. Enligt planförslaget är kommunens vilja att återetablera förbandet vid det tidigare A9-området och samtidigt fortsätta att utveckla ny bostadsbebyggelse i Vålösundet samt hålla det gamla övningsområdet fortsatt öppet för friluftsliv under stora delar av året. Länsstyrelsen kan konstatera att vid ett återetablerande av förband i Kristinehamn kan en del av föreslagen mark för bostadsbebyggelse i Vålösundet komma att tas i anspråk av Försvarmakten. Det gamla övningsområdet förmodas nyttjas av Försvarmakten, vilket kan innebära att friluftslivet begränsas.

Innan det finns ett beslut om att återetablera ett förband i Kristinehamn är det svårt att bedöma översiktsplanens ställningstaganden i frågan. Länsstyrelsen anser att det vore till kommunens fördel om översiktsplanen reviderades efter att ett beslut har tagits i frågan och Försvarmakten kan ge tydligare direktiv angående vilka markanspråk som krävs för en återetablering.

Miljökvalitetsnormer

Vatten

Länsstyrelsen har tidigare uppmärksammat att kommunen endast delvis har redovisat huruvida det i översiktsplanen har tillämpats miljökvalitetsnormer för vatten som en planeringsförutsättning (enligt åtgärd 6 i åtgärdsprogrammet) samt hur genomförandet av översiktsplanen bidrar till att MKN för vatten ska kunna följas. Som ett ställningstagande har kommunen svarat att kommunen bedömer att översiktsplanen inte föreslår förändringar som kan förväntas försämra möjligheterna att uppfylla MKN samt att det är vagt och svårt att vad som ytterligare behöver göras utifrån Länsstyrelsens synpunkt. Kommunen har hänvisat till stycket Vattenförsörjning i kapitel 4 för en beskrivning av kommunens förhållningssätt till MKN samt att kommunens bedömning av förslagens påverkan på möjligheterna att uppnå MKN framgår av miljökonsekvensbeskrivningen.

Det som kommunen anger under rubriken Vattenkvalitet i kapitel 4 beträffande MKN för vatten och sitt förhållningssätt till dessa beskriver bland annat att det vid planläggning av ny bebyggelse kommer att bevakas att bebyggelseutvecklingen inte medför att gällande MKN för vatten överskrids, samt att detaljplanering och lovgivning ska bidra till att MKN för vatten ska kunna följas. Kommunen har redovisat status och MKN för varje exploateringsområde, men tyvärr inte beskrivit hur den planerade tillkommande exploateringen kan komma till stånd utan att MKN (för exempelvis morfologiskt tillstånd) riskerar att försämrats eller försvårar ett uppnående av MKN. Kommunen behöver ange hur relevanta kvalitetsfaktorer riskerar att påverkas och om en otillåten försämring kan befaras. Om en sådan bedömning saknas är det svårt att följa på vilka grunder kommunen har baserat sin bedömning att översiktsplanen inte kommer att försämra möjligheterna att uppnå MKN.

För några vattenförekomster är det flera kommuner som delar ansvaret att inte tillåta verksamheter som kan riskera att försämrats status eller uppnåendet av MKN. I dessa fall behöver kommunerna säkerställa att genomförandet av planer inte ökar åtgärdsbehovet för de andra kommunerna.

I miljökonsekvensbeskrivningen skrivs: ”I princip alla sjöar i kommunen omfattas av direktivet genom påverkan av förurning och miljögifter, liksom de större vattendragen som har vandringshinder för fisk”. Länsstyrelsens vill upplysa om att det som avgör om en yt- eller grundvattenförekomst omfattas av vattendirektivet regleras inte utifrån om det föreligger en betydande påverkan på vattenkvaliteten, utan alla vattenförekomster omfattas av direktivet. Indelning i vattenförekomster är en administrativ indelning som görs utifrån HaV:s riktlinjer och relaterar till deras storlek.

I miljökonsekvensbeskrivningen saknar Länsstyrelsen ett förhållningssätt till huruvida den fysiska planeringen påverkar andra kvalitetsfaktorer än de som påverkas av avlopp och dagvattenhanteringen. Det rör sig oftast om vattnets morfologiska kvalitetsfaktor när exploatering sker i närhet till vattnet. Eftersom beskrivningen av MKN inte är fullständig är inte heller bedömningen att översiktsplanen inte kommer att påverka möjligheterna att uppnå MKN. I planen beskrivs många strandnära exploateringar. Deras samlade påverkan på MKN, inklusive deras påverkan på relevanta

kvalitetsfaktorer som vattnets morfologiska tillstånd, behöver beskrivas och bedömas. Det handlar alltså om strandnära nyexploateringar som kan påverka vattnets närområde och svämplan (parametrar som ingår i det morfologiska tillståndet).

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen anser att mellankommunala frågor har identifierats och belysts väl i översiktsplanen. Länsstyrelsen har tidigare lyft att planförslaget bör uppmärksamma hur situationen ser ut för sjön Skagern avseende angränsande kommuners utpekande av LIS-områden. Vidare framfördes att påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten bör tydliggöras utifrån en sammantagen planering och utveckling av LIS-områden i samma vatten.

I kommunens utställningsutlåtande anges att kommunen bedömer att allmänhets tillgänglighet och livsvillkoren för djur- och växtlivet ska bedömas utifrån rådande faktiska förutsättningar, och inte vilka strandavsnitt som omfattas av LIS-utpekanden från andra kommuner. Länsstyrelsen önskar dock uppmärksamma att utvecklingen längs stränderna behöver ses i ett större geografiskt och funktionellt sammanhang i enlighet med Naturvårdsverkets handbok 2009:4 Strandskydd – en vägledning för planering och prövning. Enligt handboken kan förhållanden i och sambanden med angränsande kommuner påverka bedömningen både av områdets lämplighet för landsbygdsutveckling och betydelse för strandskyddets syften. Länsstyrelsen anser därför att tidigare synpunkter kring dessa frågor kvarstår.

Hälsa och säkerhet

Översvämning

Länsstyrelsen ser det som positivt att Kristinehamns kommun på ett tydligt sätt har valt att avgränsa det geografiska område där kommunen kommer att tillämpa avsteg från Boverkets vägledning. Länsstyrelsen ser det även som positivt att kommunen har valt att ta ett helhetsgrepp gällande den grundläggande principen istället för att den lyfts i varje enskild plan inom det utpekade geografiska området. Länsstyrelsen vill dock påpeka att avsteget gäller lokaliseringsprincipen men att Länsstyrelsen i övrigt kommer att tillämpa Boverkets vägledning. Med detta menas att om det inte är möjligt att lokalisera tillkommande bebyggelse på nivåer så att översvämningsrisken undviks bör planen istället reglera bebyggelsens placering eller utförande så att den nya bebyggelsen klarar översvämning motsvarande Boverkets grundläggande utgångspunkter.

Ras, skred och erosion

Sedan utställning I har kommunen utvecklat sitt resonemang kring ras, skred och erosion. Länsstyrelsen ser det som positivt att kommunen även har kompletterat översiktsplanen med karta över hänsynsområden för markstabilitet på sidan 179 i planhandlingen. Kommunen bedömer att problem med ras, skred och erosion är relativt små i Kristinehamn. SGU:s inventering och kartläggning av jord- och topografiska förhållanden samt

MSB:s översiktliga stabilitetskarteringar ligger till grund för de redovisade hänsynsområdena för markstabilitet. Det anges att detaljerade utredningar om geoteknik krävs före byggande i områden som omfattas av hänsynsområde markstabilitet. Att registrerade skred i SGI:s skreddatabas saknas för Kristinehamns kommun anförs som generellt argument för låg skredrisk i kommunen. Länsstyrelsen och SGU vill påpeka att information om skred inte har karterats rikstäckande i Sverige och därför kan uppgifter om historiska skred (skredärr) för Kristinehamns kommun saknas i SGI:s, MSB:s och SGU:s kartvisare.

Kommunen anger att markområdena med störst risk för ras, skred och erosion främst ligger längs vattendragen Varnan, Vassgårdäälven, Lötälven och Visman. Länsstyrelsen konstaterar att markförutsättningskartan endast redovisar Kristinehamns tätort med närmaste omnejd. Med undantag för några berörda LIS-områden redovisas inte risk för ras, skred och erosion i kommunen utanför Kristinehamns tätort. Ett känt riskområde som nämns i text men som det saknas kartering över är markområdet längs Visman i Bäckhammar. Länsstyrelsen anser att hänsynsområden för markstabilitet vid Bäckhammars tätort lämpligen redovisas på karta.

I utställningsskedet hade Länsstyrelsen synpunkter på att kommunen inte hade en fullgod redovisning av sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av ras, skred och erosion samt hur sådana risker kunde minska eller upphöra. Kommunen har kompletterat planhandlingen med förhållningssättet ”Fortsatt beredskapsplanering för att hantera risken för skador på den bebyggda miljön till följd av ras, skred och erosion”.

Länsstyrelsens synpunkt angående kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön samt hur sådana risker kan minska eller upphöra kvarstår. Det saknas förhållningssätt kring risker för erosion samt ras och skred i grövre jordar (slamströmmar) och berg. Det är Länsstyrelsens rekommendation att kommunen upprättar en strategi för att belysa de geotekniska säkerhetsfrågorna samt eventuella utredningsbehov. Kommunen har rätt i sin skrivelse i utställningsutlåtandet att upprättandet av en strategi inte är ett lagkrav, utan det är också fullt möjligt att redogöra för detta på annat sätt.

Miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsens synpunkt kvarstår om att exploatering i strandzonen kan innebära försämring av kvalitetsfaktor för bedömning av god ekologisk status för MKN vatten och riskerar därmed att försvåra uppnående av miljömålet *Levande sjöar och vattendrag*. Kommunen redovisar inget om detta i MKB vilket bör läggas till.

Under rubriken *Vatten- och avloppsutveckling* på sidan 12 nämns endast vatten och avlopp kopplat till fritidshusområden. Länsstyrelsen anser att kommunen lämpligen bör redogöra för vatten- och avloppsutveckling även för tätorterna där det för främst Kristinehamns tätort föreslås kompletterande bebyggelse och nya större bostads- och verksamhetsområden. Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring de befintliga avloppsreningsverkens kapacitet för utvecklingen som översiktsplanen föreslår. Kommunen berör det

efterfrågade resonemanget översiktligt på sidan 165 i översiktsplanen. Under *Vatten- och avloppsutveckling* bör kommunen förslagsvis redogöra för Fiskartorpets reningsverks bekymmer med ovidkommande vatten som orsakar breddning.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Av Länsstyrelsens granskningsyttrande till en översiktsplan ska det enligt 3 kap. 16 § PBL framgå om redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken. Länsstyrelsen ska bedöma om områdena är lämpliga för utvecklingen av landsbygden och är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. En restriktivitet anges för Vänern där en särskild motivering krävs kring efterfrågan på mark för bebyggelse samt att det endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Länsstyrelsens ställningstagande och fortsatt prövning

Kommunen pekar ut totalt 17 LIS-områden i översiktsplanen. Sedan utställning I har LIS-område L6 utgått med hänsyn till platsens naturvärden medan området L16 åter finns med i förslaget efter att ha tagits bort till utställning I. Det som kommunen presenterar i utställning II är exempelvis ett avsevärt tydligare kartunderlag till LIS-områdena och förbättrade beskrivningar av naturvärden. En förutsättning som redovisas på kartorna för LIS-områdena vid Skagern och Ullvettern är 100-årsflöde och 200-årsflöde. För LIS-områdena vid Vänern redovisas istället Vänernivån 46,2 m.ö.h. Det finns inte beskrivet i planhandlingen vilken nivå som 46,2 m.ö.h. motsvarar och varför just denna används. Länsstyrelsen förmodar att nivån motsvarar en 200-årsnivå utan vind och är därmed relevant att visa som förutsättning i kartorna.

Länsstyrelsen gjorde i de tidigare skedena bedömningen att områdena var för översiktligt beskrivna för att en lämplighetsbedömning för varje enskilt område skulle kunna göras. Länsstyrelsen anser nu att lämpligheten för de enskilda LIS-områdena kan bedömas. Det finns dock fortfarande brister i form av till exempel avsaknad av bedömningen av hur många bostäder som kan tillkomma inom fem av områdena, samt bedömningar av eventuell påverkan på riksintressen och höga naturvärden. Länsstyrelsen anser också att LIS-områden med särskilda förutsättningar, som till exempel de omfattande områdena L15 och L22 där uppemot 20 respektive 25 enbostadshus bedöms inrymmas, med fördel kan kompletteras med illustrationer som tydliggör hur en tillkommande bebyggelsestruktur lämpligen kan se ut vid maximal exploatering och hur hänsyn tas till bland annat "fri passage" och naturvärden.

Vid lämplighetsbedömningen av de 17 enskilda LIS-områdena gör Länsstyrelsen bedömningen att tre områden är olämpliga och avstyrks. Vidare bedöms två områden delvis avstyrkas och av de tolv återstående områdena gör Länsstyrelsen medskick för åtta områden. De enskilda bedömningarna följer på sidan 10.

Naturvärden

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen har utvecklat ett verktyg för bedömning och värdering av strändernas naturvärden i enlighet med Naturvårdsverkets handbok. Länsstyrelsens bedömning hade underlättats av illustrationer över möjlig bebyggelseutveckling inom respektive LIS-område, där det framgår om kommunens avsikt är att freda eller exploatera de utpekade naturvärdena. Länsstyrelsen saknar även en beskrivning av utveckling inom de utpekade vattenområdena inom respektive LIS-område. Kommunen uppger att hänsyn bör tas i vidare planering eller bygglovsgivning till naturvärdena.

Artskyddsförordningen gäller som en förlängning av hänsynsreglerna och dess bestämmelser ska vägas in i bedömningen gällande val av områden för exploatering. Begreppet gynnsam bevarandestatus består av flera delar: populationsutveckling, utbredning och kontinuerlig ekologisk funktion av livsmiljön för arten. Länsstyrelsen kan inte se att det finns en inventering om fridlysta arter i och intill LIS-områdena, därför kan inte Länsstyrelsen göra en bedömning av om förbuden i artskyddet väcks. Länsstyrelsen bedömer att inför en kommande exploatering inom LIS-områdena behövs en inventering av fridlysta arter samt eventuell bedömning och påverkan på gynnsam bevarandestatus och ekologisk kontinuerlig funktion för att säkerställa att exploateringen inte strider mot artskyddet.

Länsstyrelsens uppfattning är att all ny mark som tas i anspråk ska naturvärdesbedömas i någon form inför exploatering. Även naturvärdesinventeringar i vatten kan komma att krävas i kommande skeden. Länsstyrelsen förespråkar att naturvärden som bedöms som höga eller mycket höga, exempelvis sötvattenstrandäng och naturvärdesobjekt, undantas från exploatering. Vidare vill Länsstyrelsen skicka med att vid exploatering inom jordbruksmark kan det finnas skyddade biotoper som omfattas av biotopskyddsbestämmelserna enligt 7 kap 11 § MB.

Natura 2000 och skyddade områden

Länsstyrelsen saknar fortfarande en bedömning av påverkan på de intilliggande Natura 2000-områdena och naturreservatet Värmlands-skärgården. Länsstyrelsen saknar även en bedömning av hur fågelskyddsområdet intill L22 Baggtorp påverkas av en eventuell exploatering.

Natura 2000-området Ölmeviken, SE0610203, sträcker sig in i LIS-området L16 Nore. Enligt MKB bedöms L16 Nore inte medföra negativ påverkan på Natura 2000-området. Länsstyrelsen delar inte kommunens bedömning. Länsstyrelsen bedömer att det krävs en utredning om påverkan samt eventuellt tillstånd enligt Natura 2000 för åtgärder inom Ölmeviken. Grunden för Natura 2000-utpekandet är det öppna vattenområdet samt vikens strandängar, vilket kommunen påpekar i MKB, men inom ett Natura 2000-område kan åtgärder intill ett utpekad skyddat område påverka om det krävs tillstånd eller ej.

För att bedöma om det behövs tillstånd utifrån Natura 2000-bestämmelserna krävs ett grundligt underlag. Underlagsmaterial behöver redovisa risken för påverkan ur allmän miljösynpunkt och utifrån de utpekade värdena

(naturtyper och arter) i Natura 2000-området. Denna bedömning ska göras för alla pågående och planerade verksamheter och åtgärder.

Av 4 kap. MB följer också att Natura 2000-områden är av riksintresse. Dessa områden har, till skillnad från övriga riksintresseområden, inte pekats ut i lagen utan förtecknas i särskild ordning enligt bestämmelser i 7 kap. 27 § MB.

För samtliga utpekade LIS-områden gäller att exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön inte får medföra att områdenas natur- och kulturvärden påtagligt skadas. Enligt riksintressebestämmelserna i 4 kap 8 § MB får en användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats. Därför är Länsstyrelsens uppfattning att planerad exploatering i eller omkring ett Natura 2000-område ska vara så grundligt utredd som krävs i tillståndsfrågan. Eftersom detta inte är tillräckligt visat för LIS-område L11 Revsand, L13 Tennegårdsviken, L14 Baggerud, L16 Nore och L17 Långenäs kan Länsstyrelsen inte utesluta påverkan på riksintresse.

Länsstyrelsen vill även påpeka att LIS-områdena vid Skagern ska planeras så att Natura 2000-området Gullspångsälven inte påverkas negativt.

Riksintressen

Länsstyrelsen saknar en bedömning av påverkan på riksintresset för naturvård vid LIS-områdena L16 Nore, som omfattar en del av riksintresseområdet Ölmeviken, och L17 Långenäs, som ligger mindre än 200 meter norr om riksintresseområdet Arnöskärgården.

Ölmeviken, NRO-17-034, är av riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB. Riksintresset ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Risken för påverkan och skada ska utredas inför en exploatering. Riksintressevärdena som pekas ut i Ölmeviken är till exempel sötvattenstrandängar med artrik häckfågelfauna och viktiga rastlokaler för flyttande fåglar. En redogörelse över eventuell påverkan på riksintresset behövs för L16 Nore eftersom riksintressets avgränsning sträcker sig in i LIS-området. Bebyggelseutveckling är sådant som kan riskera att påtagligt skada sådana naturmiljöer. För närvarande kan inte Länsstyrelsen utesluta påverkan på riksintresse.

Samtliga utpekade LIS-områden vid Vätern omfattas i sin helhet av riksintresset för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. MB. Riksintresset för friluftsliv enligt 3 kap. MB omfattar delar av samtliga LIS-områden vid Vätern med undantag för L15 Medhamn och L22 Baggtorp. Kommunen anger att vissa LIS-områdens syfte att utveckla befintliga och nya verksamheter kan stärka friluftslivet. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning i detta. För LIS-områdena L16 Nore och L17 Långenäs saknar Länsstyrelsen en bedömning av påverkan på riksintresset för friluftsliv i form av påverkan på fågellivet och möjligheten att skåda fågellivet.

Bryggor

Länsstyrelsen vill upplysa om att bryggor och båtplatser inte är att betrakta som nödvändiga bostadskomplement. Om kommunen har för avsikt att möjliggöra exempelvis bryggor och båtplatser för nytillkommande bostäder bör en analys av befintliga anläggningar göras för att i första hand utreda samlokalisering.

Synpunkter på enskilda LIS-områden

Utöver allmänna och övergripande synpunkter på de förslagna LIS-områdena väljer Länsstyrelsen att kommentera enskilda LIS-områden nedan. Länsstyrelsen har inget att erinra för områdena L1 Edet, L2 Håkannäs, L18 Nässundet samt L19 Bergsjö.

L4 Tokebol

Kommunen pekar ut ett stort LIS-område i Tokebol med syftet att endast möjliggöra 3–5 enbostadshus. Skagerns strandlinje är förhållandevis starkt exploaterad inom Kristinehamns kommun och enligt kartunderlaget ingår ungefär halva LIS-områdets strandlinje i en ca 2 km lång oexploaterad strandlinje. Bebyggelsen som enligt underlaget bryter upp den oexploaterade sträckan inom LIS-området utgörs endast av någon enstaka mindre ekonomibyggnad och bryggkonstruktion, och inte av permanent- eller fritidsbostäder. I Tokebol ligger den befintliga bebyggelsen minst 250 meter från strandlinjen i zonen där jordbruksmarken övergår till skogsmark. Kommunen redogör för att LIS-området i sin helhet omfattas av Länsstyrelsens kulturmiljöutpekande av Labackanäset. Kommunens kulturmiljöutpekande är snävare och omfattar därmed inte LIS-området. Naturmiljön i den sydligaste strandviken bedöms ha höga naturvärden i form av sötvattenstrandäng och bladvasszon. Länsstyrelsen förespråkar att naturvärden som bedöms som höga undantas från exploatering och ifrågasätter därmed LIS-områdets avgränsning i söder. Med hänsyn till att området ingår i en lång oexploaterad strandlinje, att området idag inte omfattar permanent- eller fritidsbostäder samt att området ingår i Länsstyrelsens utpekade kulturmiljö Labackanäset bedömer Länsstyrelsen att området ska utgå. Bebyggelse inom LIS-området skulle bryta mot bebyggelsetraditionen som finns i Tokebol och på Labackanäset där bebyggelsen ligger i samlingar eller på rad och inte i strandområdet. Att merparten av LIS-områdets mark utgörs av hänsynsområde för markstabilitet och restriktiviteten kring att exploatera jordbruksmark ligger också till grund för Länsstyrelsens bedömning.

L5 Norra Gisselbacka

I Norra Gisselbacka bedömer kommunen att 2–4 enbostadshus är lämpligt. Den östra delen av LIS-området omfattar en del av ett stort sammanhängande jordbruksmarksområde där det finns både allmänna och höga naturvärden. Väganslutning till den östra delen saknas, men kommunen bedömer att detta kan ordnas norrut. Den västra delen omfattar bostadsbebyggelse, naturområde och en mindre yta av jordbruksmark. LIS-området omfattas i sin helhet av kulturmiljöutpekandet av Labackanäset, Labacka by samt miljön kring Rudskoga kyrka. Med hänsyn till naturvärden och den mycket framträdande plats som ny bebyggelse skulle få i Rudskoga kyrkas

närmast omgivande landskap anser Länsstyrelsen att den berörda jordbruksmarken i LIS-områdets östra del inte ska ingå i området. Länsstyrelsen har inga synpunkter på området väster om bäcken och föreslår att gränsdragningen görs i denna.

L7 Gottbol

Kommunen anger att LIS-området Gottbol lämpar sig för bostads- och verksamhetsutveckling. I det tidigare planförslaget var området uppdelat i två områden, a och b, där område a bedömdes endast lämplig för bebyggelse kopplat till badplatsen. Länsstyrelsen såg positivt på uppdelningen som tydliggjorde kommunens intentioner. I detta planförslag framgår inte uppdelningen mellan var verksamhet respektive bostäder bedöms lämplig. Kommunen skriver dock att stranden ska ges särskild hänsyn. Beskrivningen av LIS-området saknar en redogörelse för huruvida området avses planläggas eller prövas med förhandsbesked/bygglov och det anges inte heller hur många bostäder som är lämpligt inom området. Det beskrivna naturvårdet, N 760-2001, är en alsumpskog på vilken eventuell påverkan från exploateringen kan behöva utredas. Länsstyrelsen förespråkar generellt att sådana utpekade naturvårdesobjekt undantas från exploatering.

L8 Skagersbrunn

Det saknas en beskrivning av hur många bostäder som kommunen bedömer kan inrymmas inom LIS-området. Länsstyrelsen anser att en exploatering inom området behöver föregås av detaljplanläggning med hänsyn till de höga kulturmiljövärdena.

L9 Skogsvik

Kommunen skriver att den södra halvan av LIS-området endast är lämplig för verksamhetsutveckling. Kommunen redogör inte för hur många bostäder som lämpligen kan utredas i den norra delen av området och inte heller om dessa avses planläggas eller ej.

L11 Revsand

LIS-området syftar till att möjliggöra verksamhetsutveckling intill befintlig sandstrand, camping och fritidshusområde. Kommunen menar att en utveckling av området stärker underlaget för service i närområdet (Vikebygden) samt i Bäckhammar och Nybble. Länsstyrelsen bedömer att Kristinehamns tätort sannolikt får ett stärkt underlag för service, snarare än Bäckhammar och Nybble.

Hela utvecklingsområdet har mycket höga naturvärden, varför naturinventering sannolikt kommer att krävas inför exploatering. Länsstyrelsen förespråkar att naturvärden som bedöms som höga undantas från exploatering. Länsstyrelsen saknar en bedömning av påverkan på det intilliggande Natura 2000-området och naturreservatet Värmlands-skärgården. Se även synpunkter på Natura 2000.

L12 Hult

LIS-området bedöms vara lämpligt för både bostads- och verksamhetsutveckling. Kommunen anger inte i vilken omfattning utan menar att detta ska tas ställning till under detaljplanarbetet. Kommunen menar att en

utveckling av området stärker underlaget för service i närområdet (Vikebygden) samt i Bäckhammar och Nybble. Länsstyrelsen bedömer att Kristinehamns tätort sannolikt får ett stärkt underlag för service, snarare än Bäckhammar och Nybble.

L13 Tennegårdsviken

Kommunen anger att området bedöms lämpligt för 5–6 enskilda hus och både bostads- och verksamhetsutveckling. Vidare ser kommunen att en utvecklad fritidshamn skulle gynna friluftslivet i den här delen av Vänern. Länsstyrelsen är tveksam kring kommunens förslag om att rymma 5–6 enskilda hus inom LIS-området med hänsyn till naturvärden, ”fri passage” och framförallt för att området är låglänt och sankt. Enligt markförutsättningskartan hamnar stora delar av området under den i planhandlingen angivna Vänernivån 46,2 m.ö.h. Länsstyrelsens bedömning är att detta föranleder att området behöver planläggas inför exploatering.

Länsstyrelsen saknar en bedömning av påverkan på Natura 2000-området samt naturreservatet Värmlandsskärgården. Se även synpunkter på Natura 2000.

L14 Baggerud

I Baggerud ser kommunen möjligheten att utveckla den befintliga campingverksamheten i västra och centrala delen av LIS-området. I öster bedöms 5–10 enbostadshus inrymmas. Länsstyrelsen anser att en justering av den västra avgränsningen behöver göras då de höga naturvärdena i väster bör undantas från exploatering. Avgränsningen bör dras öster om hållmarksområdet och därmed bör inte heller vattenområdet utanför den västra strandlinjen omfattas av LIS-området. Lämpligtvis lämnas även ett hänsynsområde öster om hållmarksområdet utanför LIS-avgränsningen.

Länsstyrelsen saknar en bedömning av påverkan på Natura 2000-området och naturreservatet Värmlandsskärgården. Se även synpunkter på Natura 2000.

L22 Baggtorp

Kommunen bedömer att LIS-området är stort nog för att rymma 20–25 enbostadshus. Länsstyrelsen saknar en bedömning av påverkan på fågel-skyddsområdet Piparnistet vid en eventuell exploatering. Fågelskyddsområdet ligger strax utanför det utpekade LIS-området och har tillträdesförbud från 1 april till 31 juli på grund av de störningskänsliga fåglar som häckar på ön. Fågelskäret är ett av norra Vänerns finaste fågelskär. Länsstyrelsens bedömning är att området är olämpligt med hänsyn till fågelskyddsområdet och att en utökad exploatering, och därmed ökad aktivitet inom området, kan medföra negativa konsekvenser för fågel-skyddsområdet. Länsstyrelsen kan inte utesluta att både artskyddsfrågan och Natura 2000-frågan väcks av exploatering i området. Länsstyrelsens bedömning är att LIS-området ska utgå.

L15 Medhamn

Kommunen bedömer att området kan kompletteras med 15–20 enbostadshus samt verksamheter kopplat till befintlig hamn. Länsstyrelsen förespråkar att en detaljplan tas fram och att djur- och naturvärden utreds och bevaras.

Länsstyrelsen ser svårigheter i att exploatera den södra delen av LIS-området som omfattas av natur- och kulturvärden samt är låglänt. Det är högst tveksamt om fri passage längs strandlinjen kan möjliggöras på Hamnudden om nya bostäder eller verksamhet tillkommer där.

L16 Nore

Under översiktsplanens samråd inkom synpunkter till både kommunen och Länsstyrelsen om att en utveckling av strandnära bebyggelse i Nore riskerade att hota fågellivet i Ölmeviken. Länsstyrelsen yttrade sig inte om de enskilda LIS-områdena i det skedet. Kommunen valde att till utställnings-skedet ta bort Nore ur översiktsplanen. Till utställning II är LIS-området tillbaka. Området omfattas av Natura 2000-området Ölmeviken, SE0610203. Grunden för utpekandet är det öppna vattenområdet med vassområden. Vattenområdet i Ölmeviken är även av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap 6 § MB. Länsstyrelsen bedömer att LIS-området är olämpligt och anser att det ska utgå.

Om kommunen går vidare med att undersöka förutsättningarna att exploatera området bör detaljplan tas fram. Det krävs en inventering av fridlysta arter, en artskyddsbedömning och tillstånd enligt Natura 2000 kan krävas för genomförande av åtgärder. Kommunen behöver bedöma naturvärden och eventuell påverkan på Natura 2000-området.

Det främsta värdet för riksintresseområdet för friluftsliv ligger sannolikt i den rika mångfalden av fåglar som kan skådas i viken. Exploatering som riskerar att medföra negativ påverkan på fågelbeståndet kan anses utgöra påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv. Om exploatering inom LIS-området bedöms skada fågellivet, eller möjligheten att skåda fågellivet, är Länsstyrelsens bedömning att LIS-området är olämpligt med hänsyn till riksintresset för friluftsliv. Länsstyrelsen saknar en bedömning av påverkan på riksintressena och Natura 2000-området. Kommunen har inte heller redogjort för antalet bostäder som bedöms inrymmas i LIS-området.

L17 Långenäs

LIS-området är utpekad i en oexploaterad del av Mårön, mindre än 200 meter norr om Natura 2000-område, SE0610006, naturreservatet Värmlands-skärgården samt riksintresseområde för naturvård, Arnöskärgården. Riksintresseområde för friluftsliv enligt 3 kap. MB sträcker sig in i LIS-området. Kommunen anger att verksamhetsutveckling med inriktning mot friluftsliv och besöksnäring kan möjliggöras inom LIS-området. Länsstyrelsen bedömer att detta kan vara i linje med riksintressets värden och inriktning (friluftsliv och turism). Områdets främsta värde för friluftslivet ligger sannolikt i den rika mångfalden av fåglar som kan skådas. Exploatering som riskerar att medföra negativ påverkan på fågelbeståndet kan anses utgöra påtaglig skada även på riksintresset för friluftsliv. Om exploatering inom LIS-området bedöms skada fågellivet, eller möjligheten att skåda fågellivet, är Länsstyrelsens bedömning att LIS-området är olämpligt med hänsyn till riksintresset för friluftsliv. Den rödlistade arten strandviol, Sårbar (VU), är funnen 2011 inom LIS-området. Länsstyrelsen anser att området behöver omfattas av detaljplan där naturvärden och påverkan på Natura 2000-område samt riksintresseområden bedöms.

Länsråd Johan Blom har fattat beslut i detta ärende. Planhandläggare Adam Nyman har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också plan- och bostadssamordnare Magnus Ahlstrand medverkat.